

Konserwator dzieł sztuki
mgr sztuki Magdalena Gawłowska
Dypl. UMK nr 1089, zezwolenie WKZ 6/K/94
20-807 Lublin, ul. Czeremchowa 12/27
e-mail: gawłowska.magda@gmail.com
tel. + 48 506 848 427

Lublin, 2024-01-17

WSTĘPNY PROGRAM KONSERWACJI I RESTAURACJI OLTARZA BOCZNEGO PRAWEGO W KOŚCIELE PW. ŚW. MIKOŁAJA W ROZWADÓWCE.

Budynek świątyni w Rozwadówce powstał w latach 1910-11 z przeznaczeniem na cerkiew prawosławną. Od 1919 roku pełni funkcję kościoła parafialnego wyznania rzymskokatolickiego. Ołtarz główny jak i dwa boczne ołtarze zostały zbudowane w stylu cerkiewnym z wykorzystaniem elementów pochodzących z carskich wrót z XIX wieku.

Niewielkich wymiarów ołtarz boczny prawy znajduje się przy ścianie wschodniej nawy obok prezbiterium. Jednoosiowa nastawa o wysokości 2,60 m i szerokości 1,30 m posadowiona jest na prostopadłościennym mencie. Pole główne retabulum, wsparte na wysokim cokole, wypełnia ikona z przedstawieniem Chrystusa Pantokratora, która flankowana jest przez dwie kandelabrowe półkolumny. Cokół ujęty po bokach parą lizen i zamknięty od góry gzymsem posiada w centralnym polu płycinę z dekoracją snycerską o motywach roślinnych. Zwieńczenie ołtarza tworzy trójlistny szczyt, po środku którego znajduje się tondo z uskrzydłą główką serafina. Tło struktury ołtarza jest pomalowane farbą olejną w kolorze bieli, a dekoracje snycerskie, w tym rzeźbione trzony kolumn, aplikacje o formach roślinnych oraz profile gzymsowań są złocone złotem płatkowym. Mensa w formie prostej skrzyni o szerokości 1,4 m ma antepedium z płótna zdobionego ręcznym haftem.

Stan zachowania.

Stan zachowania konstrukcji ołtarza zbudowanego z drewna sosnowego jest dość dobry pod względem technicznym. Spękania i szczeliny występujące w miejscach połączeń stolarskich wynikają z naturalnej pracy drewna w zmiennych warunkach mikroklimatycznych, procesu starzenia się kleju i korozji gwoździ. Obserwuje się nieliczne otwory po żerowaniu owadów szkodników drewna, choć mogą być one zamaskowane przez grube powłoki farby olejnej. W partii cokołowej występują zniszczenia wynikające z użytkowania ołtarza - uszkodzenia mechaniczne, dziury po gwoździach. Dokładna ocena stanu

konstrukcji będzie możliwa po zdemontowaniu ołtarza. Stan drewna lipowego, z którego wykonane są elementy snycerskie jest zróżnicowany. Najwięcej ubytków formy obserwuje się w dekoracji z motywem lilijek na zwieńczeniu co może świadczyć o znacznym osłabieniu drewna przez drewnojady. W części cokołowej występują drobne obłamania elementów snycerki na narożnikach. Zarówno złożone profile jak i dekoracja snycerska w większości pozłożone w technice „na poler”, są na większej powierzchni przetarte do pulmentu, a miejscami do gruntu. Grunty pod złożenia, przypuszczalnie oryginalne, są mocne, niespękane. W części cokołowej występują ubytki zaprawy powstałe z powodu uszkodzeń mechanicznych. Rama ikony jest połamana i została zdemontowana. Ikona Chrystusa jest w dobrym stanie zachowania i nie wymaga konserwacji. Biała farba olejna na strukturze ołtarza jest wtórna, położona niechlujnie w grubej warstwie.

Założenia konserwatorskie

Celem prac będzie powstrzymanie procesu degradacji ołtarza i przywrócenie mu pierwotnego wyglądu. Na wstępie planuje się demontaż elementów nie związanych ze strukturą, a następnie ewentualnie całej konstrukcji. Zakłada się przeprowadzenie pełnej konserwacji technicznej. Odwrocie ołtarza zostanie poddane dezynsekcji przez nasycenie środkiem owadobójczym. Pęknięcia i szczeliny pomiędzy deskami zostaną wypełnione listewkami i sklejone, a łączenia stolarskie wzmocnione wkrętami. W razie konieczności osłabione przez drewnojady fragmenty drewnianej konstrukcji będą impregnowane żywicą sztuczną lub wymienione na nowe. Ubytki gruntu i drobne ubytki drewna będą uzupełnione. Po wykonaniu odkrywek w partiach pokrytych malaturą i ustaleniu pierwotnego wystroju malarskiego wtórne nawarstwienia zostaną usunięte metodą chemiczną, a oryginalna polichromia będzie uzupełniona lub odtworzona. Partie złożań będą zrekonstruowane na całości zlotem płatkowym w oryginalnej technice.

Wstępny program pracy.

1. Oczyszczenie ołtarza z kurzu i brudu.
2. Demontaż ikony i elementów snycerki nie związanych ze strukturą, usunięcie wadliwych połączeń i zardzewiałych gwoździ.
3. Dezynsekcja ołtarza od strony odwrocia.
4. Wykonanie odkrywek i badań stratygraficznych nawarstwień na strukturze ołtarza.
5. Usunięcie wtórnych powłok malarskich ze struktury odpowiednio dobranymi środkami, metodą chemiczną i mechaniczną.

6. Wykonanie - w razie konieczności - impregnacji osłabionych fragmentów drewnianej struktury żywicą Paraloid B72, a w przypadku partii złożonych przy użyciu gorącego kleju stolarskiego z dodatkiem środka biobójczego.
7. Wzmocnienie połączeń poszczególnych elementów nierdzewnymi wkrętami oraz klejenie pęknięć drewna, uzupełnienie szpar i ubytków wstawkami z drewna.
8. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna kitem trocinowym na bazie żywicy akrylowej.
9. Rekonstrukcja ubytków snycerki, z drewna lipowego.
10. Uzupełnienie i rekonstrukcja gruntów (zaprawa klejowo-kredowa).
11. Uzupełnienie i rekonstrukcja złoceń złotem płatkowym 23 ¾ karata w technice na poler (na pulmencie) i na mat (na mikstion).
12. Zabezpieczenie złoceń w części cokołowej ołtarza 10% roztworem Paraloidu B-72.
13. Uzupełnienie lub rekonstrukcja polichromii na strukturze w technice zbliżonej do oryginalnej.
14. Montaż na ołtarzu wszystkich elementów za pomocą tradycyjnych połączeń stolarskich i wkrętów mosiężnych.
15. Wykonanie dokumentacji opisowej i fotograficznej z przebiegu prac.

Gantowski

